

Kuntien yhteistoiminta ja
mahdollisuudet
kulttuuripalvelujen
järjestämisessä

Kuntamarkkinat 2019

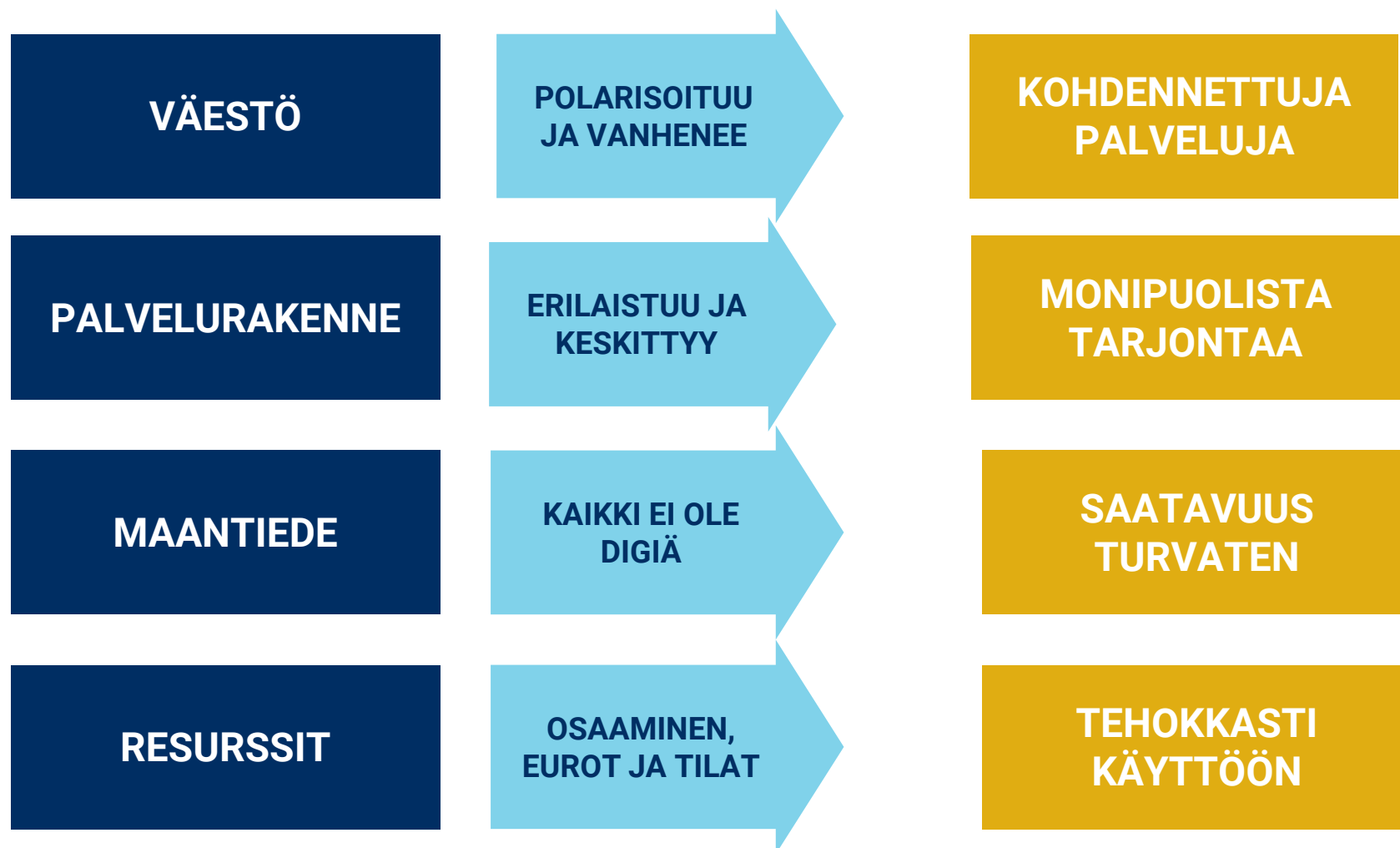
Johanna Selkee
@JoSelkee

9/2019

Kohti yhteistyötä ja laajempia hartioita?

- Osataanko yhteistyön ja yhteistoiminnan mahdollisuuksia hyödyntää riittävästi kulttuuripalvelujen tuottamisessa?
- Kunnissa on tärkeää tuottaa kuntalaisten ja kunnan palvelutarpeisiin vastaavia palveluja ja tukea kunnassa toimivia yrityksiä ja yhteisöjä.
- Kulttuuritoiminnan tukeminen on hyvin kuntasidonnaista, vaikka suuri osa kulttuuripalveluista palvelee laajempaa aluetta.
- Yhteistyötä voivat kunnat taiteessa ja kulttuurissa toteuttaa erittäin paljon kuntien omilla päätöksillä ja keskinäisellä sopimisella.
- Kansallisesti ohjataan alueelliseen yhteistyöhön.

Tarvitaanko jatkossa laajemmat hartiat palvelujen järjestämisessä?

Keskeiset lait ohjaamassa kulttuuritoimintaa kunnissa

- **Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016)**
 - **Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019)**
 - **Museolaki (314/2019)**
 - Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998)
 - Teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) – laki esittävästä taiteesta?
 - Laki vapaasta sivistystyöstä
-
- Ja kunnan toiminnan kannalta kuntalaki 410/2015: kunnan järjestämisvastuu, palvelujen tuottaminen sekä kuntien yhteistoiminta.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta: lain tavoite (2§)

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen;
- 2) edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen;
- 3) vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin;
- 4) luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle kulttuurin ja taiteen keinoin.

Tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtina ovat demokratia, asukaslähtöisyys, tasa-arvo, kestävä kehitys sekä kulttuurinen moninaisuus ja vuoropuhelu.

Kunnan tehtävät kulttuuritoimintalaissa (3§)

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee

- 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
- 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
- 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
- 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
- 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
- 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;
- 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Kulttuuritoimintalaissa määritellään kunnan toimivaltaa kunnan tehtävissä (3 §)

- Kunnan tulee 1 momentin mukaisia tehtäviä ja niihin liittyviä palveluita järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet.
- Kunta voi järjestää kulttuuritoiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä tulee olla riittävää ja monipuolista asiantuntijaosaamista.
- Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998), museolakiin (729/1992), teatteri- ja orkesterilakiin (730/1992) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998).

- Laissa ei ole säännöksiä kunnan kulttuuritoiminnan hallinnon järjestämisestä.
- Laki ei määrittele kuntakohtaisia kulttuuripoliittisia painotuksia, yhteistyötahoja eikä toiminnan laajuutta.
- Paikalliset olosuhteet, voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet ja kuntalaisten osallisuus on otettava toimeenpanossa huomioon.

TUSSI taikurit

Kulttuuritoimintalaki korostaa yhteistyötä eri tasoilla (7 §)

Monialainen yhteistyö kunnassa:

- Tämän lain tavoitteiden edistämiseksi ja kunnan tehtävien toteuttamiseksi kunnassa tulee tehdä yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä.

Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja alueellisesti:

- Kunnan tulee paikalliset olosuhteet ja voimavarat huomioon ottaen edistää tämän lain tavoitteiden ja tehtävien mukaista toimintaa yhteistyössä muiden kuntien, viranomaisien ja maakunnan sekä kulttuuri- ja taidealan ja muiden toimialojen toimijoiden kanssa.

Kulttuuritoimintalaki mahdollistaa kuntalaissa olevat yhteistoimintamahdollisuudet

- Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa.
- Kulttuuritoimintalain mukaan kunta voi järjestää kulttuuritoiminnan itse taikka yhteistyössä toisten kuntien kanssa tai muulla tavoin. Myös kirjastolaissa vastaava pykälä.
- Kulttuuritoiminnan lakisääteiset tehtävät voidaan järjestää kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa:
 - erityislaissa ei ole yhteistoiminnasta erikseen säädetty eikä yhteistoimintaa ole myöskään erikseen kielletty.

Erilaisia vaihtoehtoja järjestää ja tuottaa

- Kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. (Kuntalain 8§).
- Huomioitava tuottamisessa viranomaistoiminta: palvelujen tuottamisella tarkoitetaan muita kuin julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä.

Kunta voi valita tuottamistavat:

- Voi tuottaa palveluja itse, yhdessä muiden kuntien kanssa, hankkia ne yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai perustaa/olla osa palveluja tuottavassa yksityisoikeudellisessa yhteisössä.

- Yleisten kirjastojen konsortio, vastuukuntamallilla yhteisiä kirjastohankintoja.
- Koha Finland: <https://koha-suomi.fi/>, kunnallinen osakeyhtiö kirjastojärjestelmän omistajana.
- Porvoonseudun musiikkiopisto, sopimuspohjaista tarjontaa seudullisesti.
- Kymi Sinfonietta, kahden kaupungin osakeyhtiö orkesterin ylläpitäjänä.
- Wasa Teater – Österbottens regionteater – alueteatteri, kuntayhtymä omistaa.
- Lapin alueteatteriyhdistys, kunnat mukana.

- Kuntien vapaaehtoinen yhteistyö ja yhteistoiminta (kuntalaki ja toimintalait).
- Tehtäväksi saatu yhteistyön edistäminen (esimerkiksi alueellinen kehittämiskirjasto tai alueellinen vastuumuseo).
 - Kirjastolaissa, museolaissa ja kuntien kulttuuritoimintalaissa.
- Vapaaehtoista. Kuntien välinen sopiminen, vastuut ja resurssit, sekä itsearviointi.
- Lakiin perustuva, mutta vapaaehtoinen tehtävä. Tehtävän hoitamiseen valtionavustusta. Kansallinen ohjaus ja arviointi.

Kulttuuritoimintalaissa uusi, vapaaehtoinen kehittämistehtävä (6§)

- Opetus- ja kulttuuriministeriö voi osoittaa hakemuksesta kunnalle tai muulle toimijalle kehittämistehtävän, jolla luodaan edellytyksiä kuntien kulttuuritoiminnalle. Kehittämistehtävällä tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan laatua, vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista, asukkaiden yhdenvertaisuutta ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa.
- Kehittämistehtävä on kunnille tai muille toimijoille vapaaehtoinen. Kehittämistehtävän toteuttajalla tulee olla tehtävän hoitamisen kannalta monipuolista valtakunnallista tai alueellista kulttuuritoiminnan tuntemusta sekä riittävä osaaminen.
- *Kehittämistehtävän hoitamiseen toimija saa valtionavustusta, omarahoitusosuutta tarvitaan myös.*

Yleisellä kirjastolla on erilaisia tehtäviä

- Yleisen kirjaston tehtävät:
 - koskevat kaikkia kuntia
- Ja näiden lisäksi osalla:
 - valtakunnallinen kehittämistehtävä
 - alueellinen kehittämistehtävä
 - erityinen tehtävä.

Alueellinen kehittämistehtävä kirjastolaissa (8§)

- Luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle
 - kehittämistehtävällä tuetaan toimialueen yleisten kirjastojen kehittymistä
 - henkilöstön osaamista sekä
 - edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa.
- Tehtävää hoitava kirjasto toimii yhteistyössä
 - muiden kehittämistehtävää hoitavien yleisten kirjastojen,
 - valtakunnallista kehittämistehtävää hoitavan yleisen kirjaston ja
 - muiden kirjastojen kanssa.
- Kehittämistehtävä voidaan kunnan suostumuksella antaa yleiselle kirjastolle:
 - jolla on kehittämistehtävän hoitamisen kannalta monipuolista kirjastotoiminnan kansallista ja alueellista tuntemusta sekä riittävät voimavarat.
 - Kehittämistehtävää annettaessa on lisäksi otettava huomioon aluerakenne ja kielelliset tekijät.

Museolaki

- Uusi laki voimaan 1.1.2020.
- Alueellinen organisoituminen
- Suurin osa vos-museoista kunnallisia

Valtionosuus ammatillisten museoiden käyttökustannuksiin (4§)

- Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionosuutta ammatillisten museoiden käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009) ja tässä laissa säädetään.
- Ammatillisten museoiden käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden tavoitteena on edistää kulttuuriperinnön kattavaa tallentamista sekä monipuolisten, alueellisesti kattavien ja yhteisölleen merkittävien museopalveluiden saatavuutta.

Alueellisen vastuumuseon tehtävänä toimialueellaan (7§)

- 1) toimia kulttuuriperinnön asiantuntijana sekä kehittää ja edistää museotoimintaa, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta;
- 2) toimia kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana, joka antaa lausuntoja, osallistuu asiantuntijana viranomaisneuvotteluihin ja antaa neuvontaa, sekä kehittää ja edistää kulttuuriympäristön vaalimista, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriympäristötiedon digitaalista tallentamista ja saatavuutta;
- 3) toimia taiteen ja visuaalisen kulttuuriperinnön asiantuntijana sekä kehittää ja edistää toimialansa yhteistyötä sekä taiteen ja visuaalisen kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta.

Alueelliseksi vastuumuseoksi hakemuksesta ((8§)

- 1) museon nimeäminen alueelliseksi vastuumuseoksi on toimialueen olosuhteiden ja 7 §:ssä säädettyjen tehtävien hoidon kannalta tarpeellista;
- 2) museolla on toimintaa ja palveluita koskeva alueellinen suunnitelma;
- 3) museolla on riittävä asiantuntemus, tehtävien suorittamiseen tarvittava osaaminen ja toimialueen tuntemus;
- 4) museolla on toimialueeltaan riittävän kattavat kokoelmat, aineistot ja sisällöt; ja
- 5) museolla on edellytykset suoriutua alueelliselle vastuumuseolle 7 §:ssä säädetyistä tehtävistä.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää alueellisen vastuumuseon toimialueen museon ylläpitäjän hakemuksen perusteella.
- Toimialue voi käsittää yhden tai useamman maakunnan alueen, jollei alueen olosuhteisiin liittyvästä perustellusta syystä muuta johdu.
- Museolle annettava vastuumuseotehtävä voi käsittää yhden tai useamman 7 §:ssä säädetyistä tehtäväkokonaisuuksista.

Taiteen ja kulttuurin toimijuus ja tuottamistavat monipuolistuvat

- Hyvinvointitaide
- Monialaisuus ja erilaiset kohderyhmät
- Hakeutuvat/tuovat palvelut
- Maksuttomuus – maksullisuus
- Taidelähtöiset menetelmät, osaaminen kunnan suunnittelun ja kehittämisen tukena
- Harrastamismahdollisuudet
- Esiintymis-, näyttely- ja työskentelytilat
- Työllistäminen, työskentelyn ja osaamisen tukeminen
- Taloudellinen hyöty, vetovoima ja brändäys

Kiitos!

Johanna Selkee
erityisasiantuntija
Suomen Kuntaliitto
johanna.selkee@kuntaliitto.fi
p. 050 435 9420

